

DOI: 10.15276/ETR.01.2026.16
 DOI: 10.5281/zenodo.18950410
 UDC: 339.37
 JEL: L81, O33, D12

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА АДАПТАЦІЙНІ ВИКЛИКИ РИТЕЙЛУ В УМОВАХ КРИЗИ

MODERN TRENDS AND ADAPTATION CHALLENGES OF RETAIL IN THE CONDITIONS OF CRISIS

Mariia Ye. Bondarchuk, PhD in Economics, Associate Professor
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
 ORCID: 0000-0001-5895-4868
 Email: bondarchuk.m.ie@op.edu.ua

Dmytro V. Mashoshyn
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
 Email: mashoshyn.8141788@stud.op.edu.ua

Received 27.11.2025

Функціонування вітчизняного ритейлу відбувається в умовах безпрецедентних викликів, спричинених воєнними діями та глобальною економічною нестабільністю. Роздрібна торгівля, що традиційно є ключовим елементом забезпечення споживчого попиту та підтримки внутрішнього ринку, змушена адаптуватися до нових, надзвичайно складних умов, що включають руйнування логістичних ланцюгів, інфраструктури, масштабні міграційні процеси та зниження купівельної спроможності населення. Враховуючи це, дослідження сучасних тенденцій та адаптаційних викликів вітчизняного ритейлу стають надзвичайно актуальними для визначення пріоритетів економічного відновлення у післявоєнний період.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Питання сучасних трендів та аспектів розвитку роздрібною торгівлі (ритейлу) традиційно є предметом дослідження широкого кола вітчизняних учених. Значний внесок у дослідження теоретичних та практичних засад функціонування ритейлу зробили вітчизняні вчені, зокрема: Грицюк Н., Заїка Ю.А., Ірїх Т.А., Кучер Л.Ю., Миколайчук І.П., Наумова Т., Кирильєва Л., Сак Т., Лемешко Я., Парасюк О.В., Русин-Гриник Р.Р., Силкіна Ю.О., Старомінський В.Б., Степасюк Л.М., Шапка І.В.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Незважаючи на наявний науковий доробок, актуалізується потреба у комплексному дослідженні сучасних тенденцій розвитку та адаптаційних викликів ритейлу, що зумовлені воєнними, економічними та соціальними факторами. Поглиблене вивчення цих питань є важливим для формування системного бачення трансформацій-

Бондарчук М.Є., Машишин Д.В. Сучасні тенденції та адаптаційні виклики ритейлу в умовах кризи. Оглядова стаття.

У роботі досліджено сучасні тенденції розвитку та адаптаційні виклики українського ритейлу в умовах кризи. Проаналізовано динаміку роздрібною товарообороту у 2022-2024 рр., що відображає перехід від шокового падіння до поступового відновлення. Встановлено структурні зрушення в основних сегментах: найвища стійкість характерна для продовольчого та аптечного ритейлу, тоді як ювелірний і fashion-сегменти демонструють обмежене зростання. Показано, що регіональні зсуви у розміщенні торговельних мереж зумовлені міграцією та безпековими ризиками. Доведено, що цифрова трансформація стає ключовим чинником стійкості та розвитку електронної торгівлі. Визначено, що ефективність адаптації ритейлу залежить від трансформації бізнес-моделей, оптимізації витрат і впровадження інновацій.

Ключові слова: ритейл, роздрібна торгівля, криза, адаптація, споживчий попит, товарооборот, омніканальність, електронна торгівля

Bondarchuk M.Ye., Mashoshyn D.V. Modern Trends and Adaptation Challenges of Retail in the Conditions of Crisis. Review article.

The article analyzes current development trends and adaptation challenges of Ukrainian retail in times of crisis. The dynamics of retail turnover in 2022-2024 are analyzed, reflecting the transition from a shock decline to a gradual recovery. Structural shifts in the main segments are identified: the highest stability is characteristic of food and pharmacy retail, while the jewelry and fashion segments demonstrate limited growth. It is shown that regional shifts in the location of retail chains are due to migration and security risks. It is proven that digital transformation is becoming a key factor in the stability and development of e-commerce. It is determined that the effectiveness of retail adaptation depends on the transformation of business models, cost optimization and the introduction of innovations.

Keywords: retail, retail trade, crisis, war, adaptation, consumer demand, turnover, digitalisation, omnichannel, e-commerce, retail chains, structural change

них процесів у галузі та визначення пріоритетів її відновлення й модернізації у післявоєнний період.

Метою статті є дослідження сучасних тенденцій та адаптаційних викликів вітчизняного ритейлу в умовах кризи.

Вклад основного матеріалу дослідження

Впродовж 2022-2024 рр. показники роздрібногo товарообороту в Україні зазнали помітних коли-

вань, що відображають як вплив воєнних і економічних чинників, так і адаптаційний потенціал торговельного бізнесу. Динаміка обсягів роздрібногo товарообороту підприємств України впродовж 2022-2024 рр. відображає фази шоку, адаптації та відновлення вітчизняного ритейлу (рис. 1).

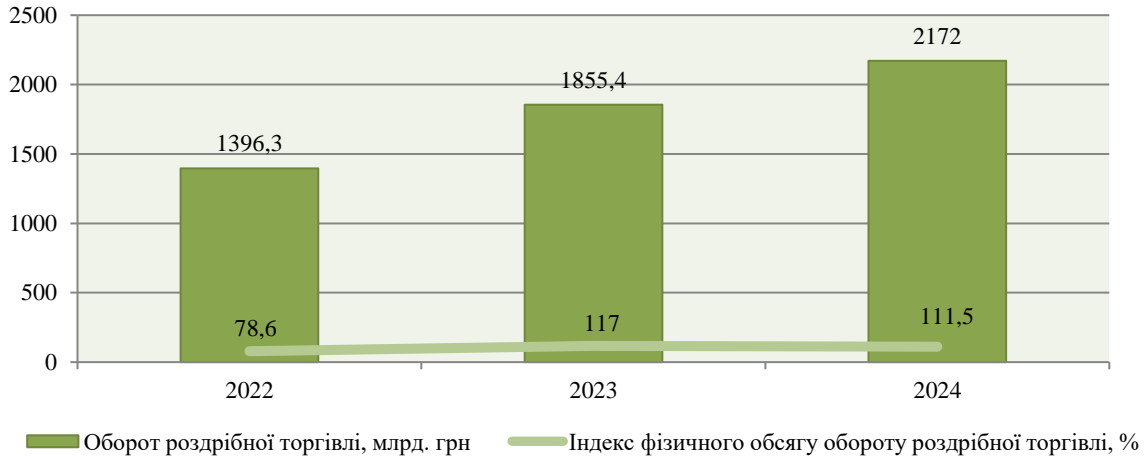

Рисунок 1. Обсяги роздрібногo товарообороту підприємств України впродовж 2022-2024 рр.

Джерело: складено авторами за матеріалами [1-3]

Після різкого скорочення у 2022 р., впродовж 2023-2024 рр. спостерігається поступове зростання обсягів. Так, у 2022 р. оборот роздрібної торгівлі сягав розміру 1396,3 млрд грн, що відповідало 78,6% від рівня попереднього, 2021 р. У 2023 р. ситуація помітно покращилася – показники обороту збільшились до рівня 1855,4 млрд. грн, а індекс фізичного обсягу підвищився, що свідчить про активізацію споживчої активності та реальне відновлення обсягів продажів (на 17% порівняно з кризовим 2022 р.). Впродовж 2024 р. також простежується позитивна динаміка. Так, оборот роздрібної торгівлі сягнув 2172 млрд грн за індексу фізичного обсягу 111,5%.

Товарооборот підприємств роздрібної торгівлі, які є юридичними особами, у 2022 р. склав 971,1

млрд грн з падінням індексу фізичного обсягу до 75,5% від рівня попереднього року. Реальний фізичний обсяг проданих товарів скоротився майже на чверть (рис. 2).

У 2023 р. оборот зріс до 1248 млрд. грн з індексом фізичного обсягу в 113,4%. В 2024 р. зберігається позитивна тенденція, оборот сягнув розміру 1512 млрд. грн. При цьому індекс фізичного обсягу становив 115,6%, що є вищим показником зростання реальних обсягів, ніж у 2023 році, і відображає зміцнення внутрішнього попиту та подальшу стабілізацію на ринку. Таким чином, підприємства роздрібної торгівлі, які юридичними особами, демонструють високу адаптивність та виступають ключовим рушієм відновлення споживчого ринку України.

Рисунок 2. Обсяги роздрібної торгівлі в Україні впродовж 2022-2024 рр.

Джерело: складено авторами за матеріалами [1-3]

Початок повномасштабного вторгнення в 2022 р. призвів до масового закриття торговельних структур – у березні було зачинено близько третини об'єктів українського ритейлу, частина з яких була зруйнована або розграбована. Найбільших втрат зазнали мережі на сході та півдні країни. Близько 13% торгових точок залишалися зачиненими, проте вже з середини року спостерігалось поступове відновлення, особливо у західних регіонах країни [4].

До основних сегментів роздрібної торгівлі належить продовольчий та непродовольчий ритейл, аптечний, fashion ритейл, магазини техніки та електроніки, паливний ритейл, ритейл ювелірних виробів та прикрас, торгівля будівельними матеріалами (DIY-мережі). У більшості перерахованих сегментів впродовж 2022–січ.-вер. 2025 рр. простежується помірне, але стійке зростання, що відображає адаптаційну здатність ринку до довготривалого кризового середовища, спричи-

неного повномасштабною війною, зміною логістичних потоків та перерозподілом населення між регіонами (рис. 3).

Найбільш стабільним протягом 2022–січ.-вер. 2025 рр. є продовольчий ритейл. Кількість його торговельних об'єктів залишається відносно сталою з тенденцією до помірного приросту з незначним скороченням у 2024 р. та зростанням рівня у 2025 р. Така динаміка зумовлена необхідністю забезпечення безперервного доступу до товарів першої необхідності та гнучкістю мережевих операторів, які швидко адаптували логістику й асортимент.

Непродовольчий ритейл характеризується поступовим відновленням у 2023–2024 рр. та стабілізацією у 2025 р. Приріст торгових точок відображає обмежене, але стійке повернення попиту на непродовольчі товари середньої та довгострокової споживної вартості.

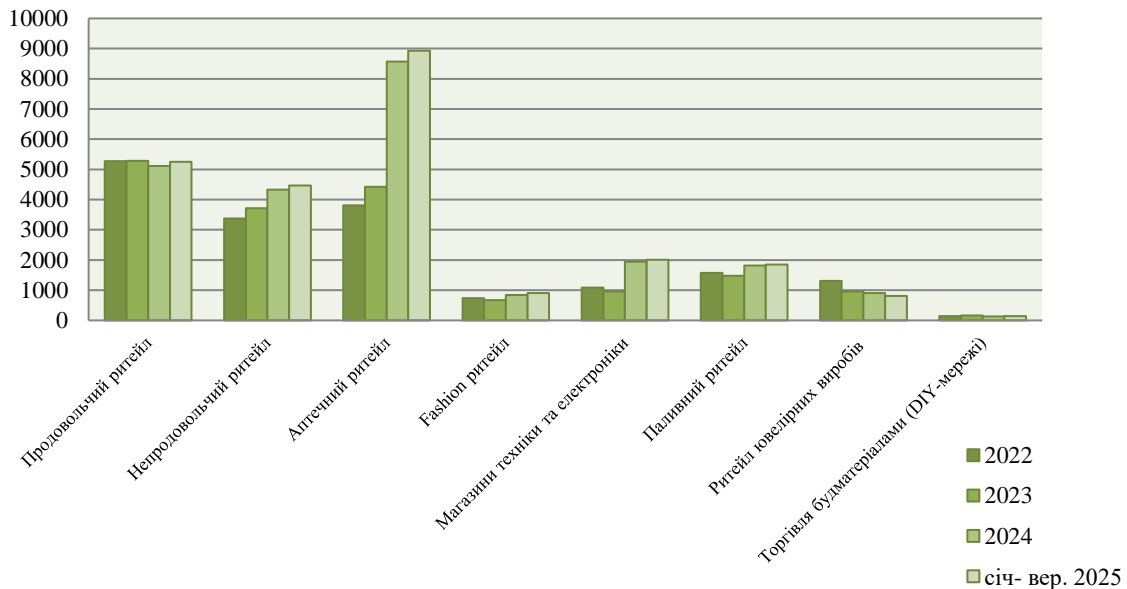

Рисунок 3. Динаміка кількості працюючих об'єктів основних галузей ритейлу України впродовж 2022–січ.-вер. 2025 рр.,

Джерело: складено авторами за матеріалами [4-7]

Аптечний ритейл залишається одним з найбільш динамічних сегментів. У 2022–2024 рр. спостерігається послідовне зростання кількості аптек, що досягає піку у 2024 р. Розширення сегмента стимулюється підвищенням попиту на фармацевтичні товари, релокацією мереж до безпечніших областей та загальною концентрацією ринку. Упродовж перших дев'яти місяців 2025 р. темпи зростання сповільнюються, проте сегмент зберігає статус одного з найбільш стійких.

Fashion-ритейл демонструє позитивну динаміку та активне відновлення після падіння 2022 р., що пов'язано з розширенням великих міжнародних і національних брендів, а також відновленням діяльності торговельно-розважальних центрів у центральних та західних областях.

Сегмент техніки та електроніки характеризується поступовим зростанням протягом 2022–

2024 рр. та подальшим помірним розширенням у 2025 р. Розвиток цього сегмента підтримується інфляційним тиском, що збільшує номінальну ємність ринку, а також структурною потребою домогосподарств у заміні техніки, пошкодженої внаслідок бойових дій чи енергетичних криз.

Паливний ритейл відновлюється нерівномірно – після зменшення у 2023 р. кількість автозаправних станцій зберігається майже незмінною у 2024–2025 рр., що пов'язано зі стабілізацією ринку пального та високими капітальними витратами на відкриття нових об'єктів.

Ювелірний ритейл, який є залежним від купівельної спроможності, демонструє скорочення кількості торговельних точок, що відображає зниження попиту на товари не першої необхідності в умовах невизначеності.

Сегмент торгівлі будівельними матеріалами (DIY) залишається найменшим за масштабом, однак демонструє стійке зростання (за винятком 2024 р.), що обумовлено інтенсивними будівельними процесами та підвищеним попитом на ремонтні матеріали.

2023 р. став роком активної адаптації та відновлення ритейлу після кризового 2022 р. Загальна кількість працюючих магазинів перевищила довоєнний рівень, досягнувши 101,9%. Торговельні мережі сконцентрували діяльність у безпечніших та густонаселених регіонах: Київ і область, Львівська та Дніпропетровська області формують 44% усіх об'єктів ритейлу. Включення Одеської та Вінницької областей підвищує цей показник до 54%, що демонструє просторовий зсув у бік західних і центральних регіонів [5].

У 2024 р. ритейл демонструє інтенсивне відновлення – кількість торговельних точок досягає 23,7 тис., що на 2,2 тис. більше, ніж у 2023 р. Абсолютним лідером за появою нових торговельних структур є аптечний ритейл (45% відкриттів), що підтверджує його соціальну значущість та інвестиційну привабливість. Відчутний приріст зафіксований і в сегменті торгівлі непродовольчими (22% нових точок) та продовольчими товарами (16%) [6].

Продовольчий ритейл зберігає високу динаміку розвитку, провідною мережею залишається – «АТБ-Маркет». Заразом швидко розвиваються регіональні мережі – Mashket, Файно Маркет тощо, які фокусуються на форматі «біля дому» та впроваджують нові CRM-системи, програми лояльності й власні торгові марки. Непродовольчий ритейл посилює позиції через розширення національних мереж («Аврора», EVA, Blisk), які модернізують формати та збільшують частку онлайн-продажів [6].

Сегмент техніки та електроніки, лідери якого Comfy та Кібернетики, оновлює формати і нарощує омніканальність, збільшуючи частку онлайн-продажів до 30% і більше. Fashion-ритейл демонструє відчутне відновлення – насамперед через активне розширення мереж Sinsay та Solmar. Паливний ритейл стабілізується орієнтуючись на інноваційні послуги (зарядні станції, drive-сервіси). Сегмент торгівлі будівельними матеріалами залишається найповільнішим у розширенні через високу капіталоємність.

Упродовж дев'яти місяців 2025 р. український ритейл демонстрував стійку тенденцію до відновлення та структурного розширення, що підтверджується зростанням кількості торговельних об'єктів у всіх ключових сегментах. Найбільша концентрація магазинів традиційно спостерігається у Києві та Київській області, а також у Дніпропетровській і Львівській областях, причому саме Львівщина демонструє один із найвищих темпів зростання. Водночас, спостерігається інтенсивна робота із заміщення втрачених площ на півдні, зокрема, в Одеській області зафіксовано помітний приріст мереж.

Загалом, український ритейл у 2025 р. продовжує інтегруватися в нову економічну реальність, нарощуючи присутність у регіонах, адаптуючи форматні рішення та зміцнюючи конкурентні позиції. Стримане, але стабільне відновлення всіх основних сегментів торговельної інфраструктури свідчить про підвищення ділової активності та поступове вирівнювання ринку після кризових потрясінь попередніх років [7].

У цілому динаміка ринку в 2022-2025 рр. свідчить про структурну перебудову українського ритейлу. Найвідчутніші темпи зростання демонструють сегменти з високою соціальною значущістю (продовольчий, аптечний), а також напрями, пов'язані з відновленням (будівельні матеріали, техніка). Натомість сегменти, чутливі до купівельної спроможності (ювелірний, частково fashion), розвиваються більш стримано або зазнають скорочення. Поглиблення регіональної концентрації, омніканальність, цифровізація та диверсифікація форматів стали ключовими чинниками стійкості та модернізації ритейлу.

Аналіз найбільших роздрібних операторів України за валовим прибутком на основі щорічних рейтингів Індексу Opendatabot за період 2022-2024 рр. відображають адаптацію ритейлу до умов воєнного часу, відновлення та подальшого зростання [8-10]. 2022 р., на тлі повномасштабного вторгнення, став найскладнішим для вітчизняного ритейлу, що відобразилося у фінансових показниках. Попри падіння ринку, ТОВ «АТБ-МАРКЕТ» (з обігом у 148,3 млрд грн) та ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» (з обігом у 70,0 млрд грн) зберегли лідерство, що підкреслює їхню стійкість та важливість продовольчого ритейлу (рис. 4).

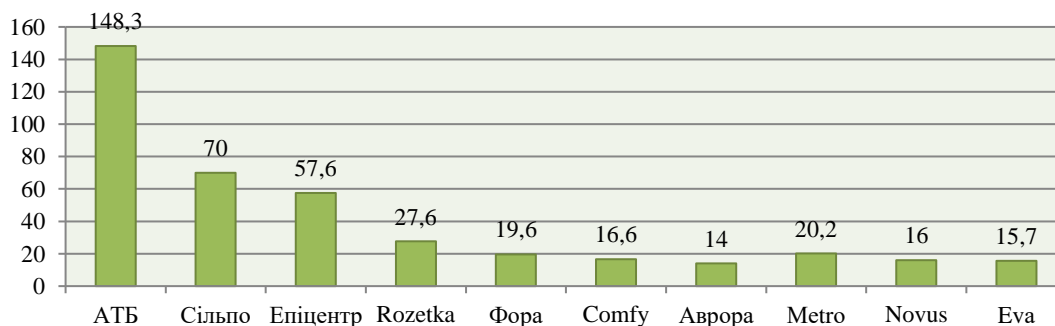

Рисунок 4. Найбільші роздрібні оператори України за виторгом в 2022 р., млрд. грн.

Джерело: складено авторами за матеріалами [8]

Через гостру потребу у товарах для відновлення та ремонту, а також значні логістичні виклики, до трійки лідерів у 2022 р. вперше увійшли підприємства непродовольчого ритейлу. Зокрема, у 2022 р. у трійці лідерів опинилися «Епіцентр» та Metro, потіснивши традиційну для довоєнних рейтингів «Фору», що свідчить про зміщення споживчого попиту в бік товарів першої необхідності та будівельних матеріалів [8].

2023 р. ознаменувався стрімким відновленням роздрібною торгівлі. Загальний валовий прибуток 10 найбільших підприємств досяг 457,32 млрд грн. Сегмент роздрібною торгівлі забезпечив майже 13%

загальноукраїнського валового прибутку. Лідер галузі, «АТБ-Маркет», наростив валовий прибуток до 181,09 млрд грн, що, за оцінками, становило близько 40% від загального доходу Топ-10 компаній (рис. 5). До трійки лідерів знову повернулися традиційні продуктові мережі – «АТБ», «Сільпо-фуд» (84,73 млрд грн) та «Фора» (29,49 млрд грн), що свідчить про стабілізацію логістики, відновлення роботи магазинів та зростання внутрішнього споживчого попиту. У рейтингу також закріпилися такі великі мережі, як «Метро» (25,6 млрд грн), «Novus» (22,3 млрд грн) та «Eva» (21 млрд грн) [9].

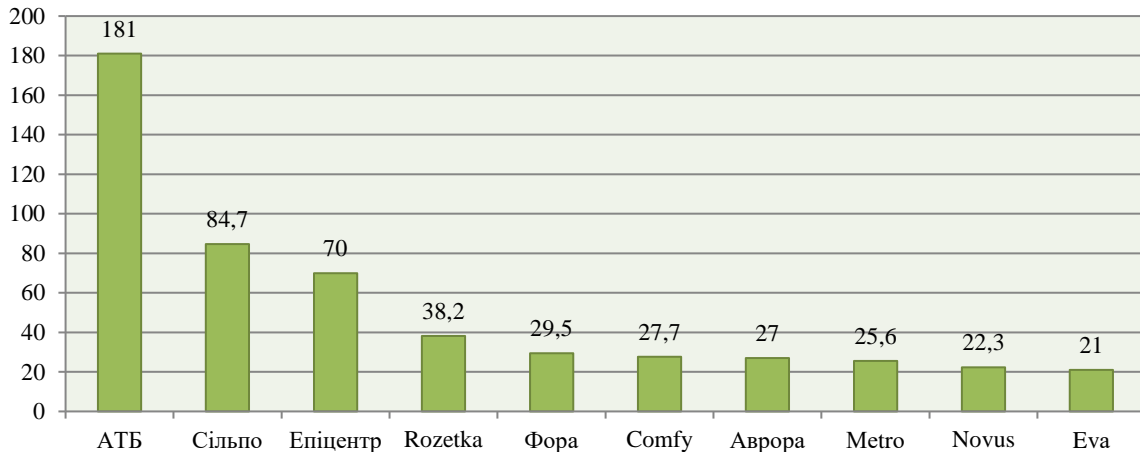

Рисунок 5. Найбільші роздрібні оператори України за виторгом в 2023 р., млрд грн.

Джерело: складено авторами за матеріалами [9]

За 2024 р. загальний валовий прибуток десяти найбільших ритейлерів продовжив зростати, сягнувши 529,2 млрд грн. Зазначене зростання супроводжувалося високими темпами, особливо у сегментах, орієнтованих на низькі ціни та товари

повсякденного вжитку (дрогері-формат). «АТБ-Маркет» зміцнив своє абсолютне лідерство, досягнувши прибутку 208,9 млрд грн, при цьому його зростання склало 15,3% до попереднього 2023 р. (рис. 6).

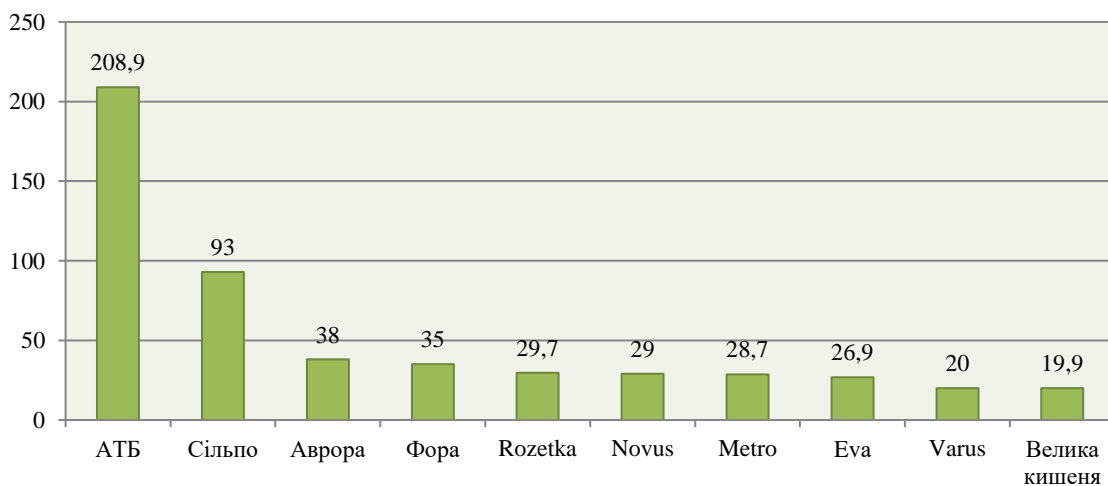

Рисунок 6. Найбільші роздрібні оператори України за виторгом в 2024 р., млрд грн

Джерело: складено авторами за матеріалами [10]

Найбільші темпи зростання серед лідерів продемонструвало підприємство-дискаунтер «Ви-гідна покупка» (мережа «Аврора»), яка посіла третє місце з 38 млрд. грн та вражаючим

зростанням на 40,6% валового прибутку. Компанія «Руш» (мережа магазинів EVA) дрогері-формату продемонструвала значне зростання на 28,2%, досягнувши 26,9 млрд. грн, що підтверджує

стійкий попит на товари особистої гігієни та побутову хімію.

Великий онлайн-оператор Rozetka також увійшов до Топ-10 з розміром валового доходу 29,7 млрд грн та зростанням на 16,8%, підтверджуючи важливість електронної комерції [10].

Попри поступове відновлення економічної активності у 2023-2025 рр., вітчизняний ритейл функціонує у складному турбулентному середовищі, стикаючись з низкою викликів, які формують нову конфігурацію споживчого попиту, операційних процесів та конкурентної динаміки. Передусім, ритейлери адаптуються до нестабільної демографічної ситуації, зумовленої масштабною міграцією населення. Хоча впродовж 2023-2024 рр. спостерігається часткове повернення громадян, загальна чисельність населення залишається нижчою за довоєнний рівень, що обмежує місткість внутрішнього ринку та купівельний попит.

Одним із ключових структурних викликів за досліджуваний період є нерівномірність споживчої активності та зростання цінової чутливості домогосподарств. Частка продуктів харчування у витратах населення перевищує 50%, що робить ринок надзвичайно залежним від змін доходів, інфляційних та валютних коливань. Зростання обігів ритейлерів у значній мірі зумовлене не реальним збільшенням обсягів продажів, а інфляційним чинником. Водночас споживчі уподобання швидко трансформуються. Значний виклик становить перехід покупців до економ-сегменту, що стимулює попит на недорогі товари, дискаунтери та формати дрогері [11].

Не менш важливою проблемою є посилення цінової та нецінової конкуренції. На внутрішній ринок активно заходять нові спеціалізовані мережі, зокрема у сегментах дрогері, зоотоварів та так

званих однодоларових магазинів. На тлі низької купівельної спроможності споживачів це заострює боротьбу не лише за споживачів, але й за лояльність, що вимагає від ритейлерів впровадження інновацій у сфері сервісу, логістики та маркетингових комунікацій.

Окремим стратегічним викликом є стрімка цифровізація, яка з одного боку відкриває нові можливості, з іншого – підвищує вимоги до технологічної адаптованості торговельного бізнесу. Зростання онлайн-торгівлі та збільшення частоти онлайн-покупок, розвиток мобільних застосунків і посилення конкуренції в електронній торгівлі створюють потребу в якісній омніканальній інтеграції. Так, наприклад, у 2023 р., у порівнянні з 2022 р. частота онлайн-покупок зросла на 63%, тоді як офлайн лише на 6%, а розмір середнього чека збільшився на 38% та 11% відповідно. Ритейлери мають забезпечувати швидку доставку, широкий асортимент, персоналізацію сервісів та зручність цифрової взаємодії, що не завжди є можливим для малого та середнього бізнесу [11].

Висновки

Таким чином, сучасні виклики українського ритейлу мають багатовимірний характер, інтегруючи демографічні, економічні, поведінкові, технологічні та інфраструктурні аспекти. Адаптація до цих умов вимагає від ритейлерів високої гнучкості, інноваційності та стратегічної здатності поєднувати короткострокову реактивність із довгостроковим розвитком. Саме ефективність подолання цих викликів визначатиме конкурентоспроможність галузі у середньостроковій перспективі та її здатність забезпечувати стійке функціонування внутрішнього ринку.

Abstract

The functioning of Ukrainian retail has been taking place under unprecedented conditions caused by full-scale military aggression and prolonged global economic instability. Retail trade, traditionally a key sector for satisfying consumer demand and supporting the domestic market, has been forced to adapt to severe disruptions, including damaged logistics and infrastructure, large-scale population migration, declining purchasing power, and heightened uncertainty. In this context, the study of modern retail trends and adaptive challenges becomes critically important for understanding sectoral resilience and defining priorities for post-war recovery and modernization.

The purpose of this article is to analyze contemporary trends and key adaptation challenges of Ukrainian retail during the crisis period. The research is based on the analysis of statistical data for 2022-2024 and partial data for 2025, sectoral structure dynamics, and the performance of leading retail operators.

The results show that the dynamics of retail turnover in Ukraine reflect stages of shock, gradual adaptation, and recovery. After a sharp decline in 2022, retail turnover demonstrated steady growth in 2023-2024, indicating the restoration of consumer activity and the adaptive capacity of retail enterprises. Legal-entity retailers played a decisive role in market recovery, demonstrating higher growth rates and greater resilience. Structural analysis reveals that socially significant segments – food and pharmaceutical retail – remain the most stable and dynamic, while DIY and consumer electronics segments benefit from reconstruction needs and delayed demand. In contrast, segments sensitive to household incomes, such as jewelry and parts of fashion retail, develop more cautiously or decline.

The study also highlights pronounced regional reconfiguration, with retail activity concentrating in relatively safer central and western regions. Omnichannel development, digitalization, expansion of discount and drugstore formats, and active use of loyalty programs have become key instruments of adaptation. At the same time, retailers face persistent challenges related to demographic losses, high price sensitivity of consumers, inflation-driven nominal growth, intensified competition, and accelerating digital transformation.

The article concludes that Ukrainian retail is undergoing a structural transformation shaped by crisis conditions. Its further competitiveness and sustainability will depend on strategic flexibility, technological adaptation, and the ability to balance short-term survival with long-term development in the post-war period.

Список літератури:

1. Оптовий та роздрібний товарооборот підприємств оптової та роздрібною торгівлі за 2022 р. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sr/roz/arh_roz22_u.html.
2. Оптовий та роздрібний товарооборот підприємств оптової та роздрібною торгівлі за 2023 р. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/sr/roz/arh_roz23_u.html.
3. Оптовий та роздрібний товарооборот підприємств оптової та роздрібною торгівлі за 2024 р. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2024/sr/roz/arh_roz24_u.html.
4. Дослідження: як війна змінила географію ритейлу, структуру продажів і взаємодію зі споживачем. URL: <https://ua-retail.com/2022/12/doslidzhennya-yak-vijna-zminila-geografiyu-ritejlu-strukturu-pro da zhiv-i-vzayemodiyu-zi-spozhivachem>.
5. Географія ритейлу-2023: в яких регіонах та як представлені гравці основних галузей торгівлі України. URL: <https://rau.ua/novyni/geografija-ritejlu-2023>.
6. Географія ритейлу за 2024 рік: в яких регіонах та як представлені гравці основних галузей торгівлі України. URL: <https://rau.ua/news/geografija-ritejlu-2024-12>.
7. Географія ритейлу за 9 місяців 2025-го: в яких регіонах та як представлені гравці основних галузей торгівлі України. URL: <https://rau.ua/news/geografija-ritejlu-9-misjaciv-2025>.
8. Індекс Опендатабота 2022. URL: <https://opendatabot.ua/c/index/2023/retail%20trade>.
9. Індекс Опендатабота 2023. URL: <https://opendatabot.ua/c/index/2024/retail%20trade>.
10. Індекс Опендатабота 2024. URL: <https://opendatabot.ua/c/index/retail%20trade>.
11. Сучасні виклики ритейлу: як адаптуватись до нових реалій. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/sovremennye-vyzovy-ritejla-kak-adaptirovatsya-k-novym-realiyam-obzor-pro-consulting-dlya-trademaster>.

References:

1. State Statistics Service of Ukraine. (2022). Wholesale and retail turnover of wholesale and retail trade enterprises for 2022. Retrieved from: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sr/roz/arh_roz22_u.html [in Ukrainian].
2. State Statistics Service of Ukraine. (2023). Wholesale and retail turnover of wholesale and retail trade enterprises for 2023. Retrieved from: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/sr/roz/arh_roz23_u.html [in Ukrainian].
3. State Statistics Service of Ukraine. (2024). Wholesale and retail turnover of wholesale and retail trade enterprises for 2024. Retrieved from: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2024/sr/roz/arh_roz24_u.html [in Ukrainian].
4. UA-Retail. (2022). Research: how the war changed retail geography, sales structure and consumer interaction. Retrieved from: <https://ua-retail.com/2022/12/doslidzhennya-yak-vijna-zminila-geografiyu-ritejlu-strukturu-prodazhiv-i-vzayemodiyu-zi-spozhivachem> [in Ukrainian].
5. RAU. (2023). Retail geography-2023: in which regions and how players of the main trade sectors of Ukraine are represented. Retrieved from: <https://rau.ua/novyni/geografija-ritejlu-2023> [in Ukrainian].
6. RAU. (2024). Retail geography for 2024: in which regions and how players of the main trade sectors of Ukraine are represented. Retrieved from: <https://rau.ua/news/geografija-ritejlu-2024-12> [in Ukrainian].
7. RAU. (2025). Retail geography for 9 months of 2025: in which regions and how players of the main trade sectors of Ukraine are represented. Retrieved from: <https://rau.ua/news/geografija-ritejlu-9-misjaciv-2025> [in Ukrainian].
8. Opendatabot. (2022). Opendatabot Index 2022. Retrieved from: <https://opendatabot.ua/c/index/2023/retail%20trade> [in Ukrainian].
9. Opendatabot. (2023). Opendatabot Index 2023. Retrieved from: <https://opendatabot.ua/c/index/2024/retail%20trade> [in Ukrainian].

10. Opendatabot. (2024). Opendatabot Index 2024. Retrieved from: <https://opendatabot.ua/c/index/retail%20trade> [in Ukrainian].
11. Pro-consulting. (2023). Modern retail challenges: how to adapt to new realities. Retrieved from: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/sovremennye-vyzovy-ritejla-kak-adaptirovatsya-k-novym-realiy-am-obzor-pro-consulting-dlya-trademaster> [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Бондарчук М.Є. Сучасні тенденції та адаптаційні виклики ритейлу в умовах кризи / М.Є. Бондарчук, Д.В. Машошин // *Економіка: реалії часу*. Науковий журнал. – 2026. – № 1 (83). – С. 149-156. – Режим доступу: <https://economics.net.ua/files/archive/2026/No1/149.pdf>.
DOI: 10.15276/ETR.01.2026.16. DOI: 10.5281/zenodo.18950410.

Reference a Journal Article:

Bondarchuk M.Ye. Modern Trends and Adaptation Challenges of Retail in the Conditions of Crisis / M.Ye. Bondarchuk, D.V. Mashoshyn // *Economics: time realities. Scientific journal*. – 2026. – № 1 (83). – P. 149-156. – Retrieved from: <https://economics.net.ua/files/archive/2026/No1/149.pdf>.
DOI: 10.15276/ETR.01.2026.16. DOI: 10.5281/zenodo.18950410.

